

Derde voortgangsrapportage Passend onderwijs

Juni 2009

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Kwaliteit van het onderwijs
3. Vorming regionale netwerken
 - 3.1. Eénmeting
 - 3.2. Onderzoek koplopers
 - 3.3. Startsubsidie en veldinitiatieven
 - 3.4. Experimenten
 - 3.5. Flankerend beleid
 - 3.6. Positie cluster 1 en 2
4. Passend onderwijs en mbo
5. Versterking positie personeel en ouders
 - 5.1. Versterking positie ouders
 - 5.2. Versterking positie personeel
6. Afstemming onderwijs en zorg
 - 6.1. Dyslexie
 - 6.2. Integraal indiceren
 - 6.3. AWBZ in het onderwijs
 - 6.4. Knelpunten hulpmiddelen (motie Biskop)
 - 6.5. Knelpunten onderwijs/ zorg (motie Kraneveldt)

1. Inleiding

Voor u ligt de derde voortgangsrapportage Passend onderwijs. Deze rapportage vormt een bijlage bij de brief over de voortgang Passend onderwijs van juni 2009 aan de Tweede Kamer.

In de afgelopen periode is in de regio's door veel partijen in het onderwijs hard gewerkt aan de uitwerking en vormgeving van Passend onderwijs. Over de activiteiten en de resultaten daarvan leest u meer in voorliggende rapportage. In hoofdstuk 2 wordt ingezoomd op het kwaliteitstraject om het onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben in het regulier- en het speciaal onderwijs te verbeteren. De stand van zaken met betrekking tot de vorming van de regionale netwerken staat in hoofdstuk 3. In antwoord op het verzoek van de Tweede Kamer wordt in hoofdstuk 4 de relatie tussen mbo en Passend onderwijs beschreven. In hoofdstuk 5 kunt u meer lezen over de versterking van de positie van de ouders en de leerkrachten. In hoofdstuk 6 tenslotte, wordt ingegaan op de afstemming onderwijs zorg. In dat hoofdstuk wordt onder meer een reactie gegeven op de moties die zijn ingediend tijdens de behandeling van de OCW begroting in december 2008. Het betreft allereerst de motie over de knelpunten in de verstrekking van leerhulpmiddelen voor visueel beperkte en dyslectische studenten, ingediend door de leden Biskop, Kraneveldt en Slob (Kamerstukken 2008/ 2009, 31700VIII, nr. 89). Daarnaast betreft het de motie, ingediend door de leden Kraneveldt en Dibi waarin wordt verzocht de ontschotting tussen onderwijs en zorg tot een speerpunt van beleid te maken en te komen met een plan van aanpak (Kamerstukken 2008/ 2009, 31700VIII, nr. 100).

2. Kwaliteit van het onderwijs

In de notitie Kwaliteit Passend onderwijs bij de tweede voortgangsrapportage is een aantal maatregelen genoemd om de kwaliteit van het (voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so) te verbeteren. Daarbij staat het vergroten van de opbrengstgerichtheid van het (v)so centraal. Een 'opbrengstgericht' onderwijs, dat uitgaat van wat leerlingen wel kunnen en niet van wat ze niet kunnen. Niet alleen in het (v)so, maar ook als het gaat om leerlingen met een rugzakje of andere extra ondersteuning in het regulier onderwijs. In dit hoofdstuk wordt u geïnformeerd over de voortgang van de in de notitie geschetste activiteiten.

Regulier onderwijs

In het kader van de invoering van referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen/wiskunde in 2010 is bijzondere aandacht voor de groep leerlingen die het eerste referentieniveau niet of niet zonder meer zullen halen. Daarbij gaat het niet alleen om leerlingen met een leerlinggebonden financiering (lgf), maar ook om leerlingen met een potentiële indicatie voor het praktijkonderwijs of leerweg ondersteunend onderwijs en leerlingen met bijvoorbeeld dyslexie of ernstige reken/wiskundeproblemen of dyscalculie. In overleg met de sectorraden en deskundigen wordt een pakket aan maatregelen ontwikkeld om deze leerlingen gedurende hun hele schoolloopbaan zo goed mogelijk te ondersteunen en de aansluiting tussen de verschillende schoolsoorten te optimaliseren. Over de activiteiten die in het kader van de invoering van de referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen/wiskunde plaatsvinden dan wel zijn voorgenomen wordt u via het Programma Doorlopende leerlijnen geïnformeerd.

In dit kader is een kwalitatief goede ambulante begeleiding vanuit het (v)so van belang. In de notitie is sprake van een aantal door de WEC-raad te ontplooiën initiatieven. Inmiddels heeft, zo blijkt uit een tussenrapportage van de WEC-raad, overleg met betrokken partijen plaatsgevonden en is er een instrument (Aantoonbaar Betere Ambulante Begeleiding) ontwikkeld, dat inmiddels bij 6 regionale expertisecentra wordt gebruikt; 6 anderen volgen op korte termijn. Ook is er door de taakgroepen ambulante begeleiding van de verschillende clusters overleg gevoerd over het organiseren van clusteroverstijgende ambulante begeleiding. In regionale bijeenkomst wordt dit uitgewerkt. Verder is op verschillende studiedagen aandacht besteed aan (preventieve) ambulante begeleiding en de relatie met bijvoorbeeld de ZAT's.

Speciaal basisonderwijs

Een van de doelstellingen die in de notitie wordt genoemd is dat de docent in het speciaal basisonderwijs van elke leerling in beeld heeft wat de prestaties in relatie tot het ontwikkelingsperspectief van de leerling is. In dat opzicht is een goede vooruitgang geboekt en lijken de investeringen van de afgelopen jaren nu hun vruchten af te werpen. In een onlangs opgeleverde rapportage over het onderzoek naar de kwaliteitsverbetering van zwakke en risicovolle scholen voor speciaal basisonderwijs concludeert de inspectie dat er sprake is van een forse verbetering. Bij slechts 14% van de bezochte scholen is nu nog sprake van een onvoldoende basiskwaliteit, in 2005/2006 was dat nog meer dan 50%. Deze verbetering valt voor een groot deel toe te schrijven aan het feit dat speciale scholen voor basisonderwijs nu veel beter dan voorheen in staat zijn het ontwikkelingsperspectief van hun leerlingen in kaart te brengen. De inspectie concludeert dat het sbo in toenemende mate meer opbrengstgericht en planmatig werkt. Het is belangrijk om deze ontwikkeling samen met de PO-raad en het landelijk werkverband sbo te blijven ondersteunen.

De doelstelling om de kwaliteit van het reken- en taal onderwijs op het sbo te verbeteren middels taal- en rekenverbetertrajecten en LIST loopt goed. Inmiddels doen meer dan 100 scholen mee aan de taal- en rekenverbetertrajecten en eveneens meer dan 100 scholen aan LIST. Het voornemen is om het aantal deelnemende scholen nog dit jaar uit te breiden, waarbij extra aandacht dient te zijn voor de zwakke en risicovolle scholen.

In samenwerking met de sbo-scholen heeft Cito inmiddels een leerlingvolgsysteem voor leerlingen met een ontwikkelingsachterstand ontwikkeld. Daardoor zal het op termijn mogelijk zijn om de opbrengsten (leerresultaten) van het sbo beter in kaart te brengen. Een eerste aanzet is voorzien met een nulmeting rekenen en taal in het najaar van 2009.

Speciaal onderwijs (so)

Voor het so zijn kerndoelen ontwikkeld, die naar verwachting 1 augustus a.s. in werking zullen treden. Ter invulling van de kerndoelen Nederlandse taal en rekenen/wiskunde zullen referentieniveaus worden vastgesteld en ingevoerd. Dit laatste geldt niet voor de groep zeer moeilijk lerenden en meervoudig gehandicapten. Net als voor het regulier basisonderwijs geldt, dat niet alle leerlingen het eerste niveau zullen halen. Wel is het van belang om de doorstroom naar vervolgonderwijs, hetzij regulier hetzij speciaal, te optimaliseren en via valide, betrouwbare en objectieve gegevens te laten zien waar de leerling zich ten opzichte van de referentieniveaus bevindt. Daarvoor is een goed leerlingvolgsysteem, het in kaart brengen dan het ontwikkelingsperspectief, het beschikken over handreikingen voor gedifferentieerde leerroutes en passende leermiddelen, essentieel. De in de notitie aangekondigde activiteiten liggen allemaal op schema. In het najaar zal met een studiedag een begin worden gemaakt met het werken met een ontwikkelingsperspectief in het speciaal onderwijs. Daarbij wordt vanzelfsprekend gebruik gemaakt van de ervaringen die hiermee in het sbo zijn opgedaan.

De referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen/wiskunde zullen voor het speciaal onderwijs middels een bovensectorale wet worden ingevoerd. Voor het voortgezet speciaal onderwijs zal dit via de in de Notitie Wetgeving beschreven wijzigingen van de WEC in verband met Passend onderwijs en Passende kwalificaties gebeuren. De komende periode wordt een aantal activiteiten uitgevoerd om de haalbaarheid van de niveaus te onderzoeken en in kaart te brengen welke additionele (ontwikkel-) activiteiten nog moeten plaatsvinden om een zorgvuldige invoering te garanderen. In de najaarsrapportage hoop ik u hierover uitgebreider te kunnen informeren.

Het aantal scholen dat deelneemt aan een reken of taalverbetertraject van de PO-raad is nu 65, het aantal scholen dat deelneemt aan LIST ligt rond de 40. Mede gelet op de invoering van de referentieniveaus is het van belang dat het speciaal onderwijs een kwalitatief hoogstaand onderwijsaanbod op het gebied van Nederlandse taal en rekenen/wiskunde biedt. Daarom is voorzien in een nulmeting om de huidige leerresultaten in kaart te brengen en gedurende een aantal jaren te monitoren. Daarnaast wordt waar mogelijk aangesloten bij de activiteiten die de PO-raad uitvoert in het kader van opbrengstgericht leiderschap. Ik hoop u hierover eveneens in het najaar uitgebreider te informeren.

Om de invoering van ZEK (zelfevaluatie kwaliteitszorg) te ondersteunen, heeft de weeraad een begin gemaakt met de aangekondigde visitaties. Inmiddels zijn met drie rec's afspraken gemaakt. Een ander instrument om de doelgerichtheid en daarmee de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren is het werken met leerlijnen. Inmiddels, zo blijkt uit een tussenrapportage van de WEC-raad, werken 100 scholen met deze leerlijnen.

Voortgezet speciaal onderwijs (vso)

De in de notitie kwaliteit opgenomen voornemens zijn inmiddels meer uitgewerkt. Zo is de stuurgroep Passende kwalificaties operationeel, evenals drie werkgroepen, die zich buigen over de vormgeving van de drie in de bijgevoegde notitie wetgeving genoemde uitstroomprofielen, diplomagericht, arbeidsmarktgericht en (arbeidsmatige) dagbesteding. In de werkgroepen nemen deskundigen vanuit een groot aantal invalhoeken deel. Via nieuwsbrieven worden direct betrokkenen en het betreffende onderwijsveld geïnformeerd. In het najaar zullen in de regio resonansbijeenvakkomsten worden georganiseerd om de betrokkenheid en het draagvlak voor de voorgenomen wijzigingen te verbreden.

Voor het vso wordt een voorstel uitgewerkt voor ontwikkeling van uitstroomprofielen (arbeidsmatige) dagbesteding en arbeidsmarktgericht. Voor het uitstroomprofiel diplomagericht geldt, dat de kerndoelen onderbouw voortgezet onderwijs van toepassing zullen zijn. De referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen/wiskunde worden hierin meegenomen.

Om voor leerlingen uit het vso een betere overgang naar de arbeidsmarkt te bewerkstelligen, is een aantal projecten in gang gezet. Samen met de ministeries van SZW, J&G, en VWS loopt een cultuurprogramma om te stimuleren dat jongeren met een beperking, ouders, professionals en werkgevers meer gaan denken in termen van mogelijkheden. Daarnaast wordt (onder verantwoordelijkheid van het ministerie van SZW) geëxperimenteerd met de stage-jobcoach. De

stage-jobcoach begeleidt leerlingen met een beperking al tijdens de stage in het laatste schooljaar. De overstap van onderwijs naar arbeid wordt hierdoor voor de jongere naar verwachting makkelijker. Scholen in het voortgezet speciaal onderwijs kunnen ook ESF-subsidie aanvragen voor investeringen om hun onderwijs meer in te richten op arbeidstoeleiding. In het land zijn tot slot veel initiatieven waarbij onderwijs, werkgevers, gemeente, zorg en UWV goed samenwerken om jongeren zo goed mogelijk naar arbeid te begeleiden. Deze samenwerking in de regio wordt de komende periode verder gestimuleerd.

(Zeer) zwakke scholen

Ondanks het feit dat het aantal zwakke sbo-scholen fors is gedaald, is extra aandacht voor (zeer) zwakke scholen in het sbo en (v)so noodzakelijk. Juist voor deze groep kwetsbare leerlingen zijn sterke en goed presterende scholen nodig. Zowel het landelijk werkverband SBO als de WEC-raad zetten zich in zwakke scholen te ondersteunen. Beide instellingen hebben in kaart gebracht of en zo ja aan welke ondersteunende en kwaliteitsverbeterende trajecten (zeer) zwakke en risicovolle scholen deelnemen. Uit deze inventarisatie blijkt dat hier nog veel verbetering mogelijk is. Daarvoor zal aangesloten worden bij het ondersteuningsaanbod dat de PO-raad onder het motto 'Goed worden en goed blijven' aanbiedt. Vanzelfsprekend zijn zowel het landelijk werkverband als de WEC-raad hier bij betrokken.

3.1. Vorming regionale netwerken

3.1.1. Eénmeting volgsysteem

Om de ontwikkeling van Passend onderwijs van onderop in beeld te houden is in het voorjaar van 2009 de éénmeting van het volgsysteem Passend Onderwijs gehouden (voor het volledige rapport, zie bijlage 4). Dit is een vervolg op de nulmeting van begin 2008 en brengt in beeld welke stappen in de regionale netwerken sinds vorig jaar zijn gezet. Om een goed beeld te krijgen van de ontwikkelingen zijn gesprekken gevoerd met alle 78 (beoogde) regionale netwerken. In de zogenaamde koploperregio's zijn deze gesprekken gevoerd door de ECPO. In drie regio's zijn tevens verdiepende gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van scholen voor speciaal basisonderwijs (sbo), praktijkonderwijs (pro) en (voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so). Voor een nadere duiding zijn de (getalsmatige) bevindingen met de regionale gesprekspartners besproken. Enkele belangrijke resultaten op de vijf kernpunten van het volgsysteem:

1. Voor wat betreft de vorming van regionale netwerken is ten opzichte van de nulmeting sprake van een duidelijke vooruitgang. In nagenoeg alle regio's heeft men begin 2009 onderling kennis gemaakt, een gezamenlijke intentieverklaring opgesteld en een startsubsidie aangevraagd. Begin 2008 was dit in aanmerkelijk minder regio's het geval. Dit betekent dat in een jaar tijd in veel regio's veel werk is verzet. Veel regio's zijn trots op het tempo en de open, constructieve sfeer waarin dit is gerealiseerd.
2. Ook bij de samenwerking op netwerkniveau is sprake van een vooruitgang ten opzichte van de nulmeting. In meer netwerken zijn de onderwijspartners onderling vormen van samenwerking aangegaan en heeft men afspraken daarover vastgelegd. De samenwerking met overige partners (zoals jeugdzorg, maatschappelijk werk en de lokale overheid) blijft hierbij nog achter, maar ook die vorm van samenwerking en formalisatie komt begin 2009 vaker voor dan een jaar geleden.
De gesprekspartners geven aan dat in veel regio's feitelijk wel wordt samengewerkt, maar dat activiteiten lang niet altijd op het niveau van het regionaal netwerk worden geformaliseerd. Er gebeurt veel in de samenwerking tussen scholen onderling en bilateraal tussen samenwerkingsverbanden. Zij vermijden zo 'bestuurlijke drukte' en werken toch gezamenlijk aan Passend onderwijs. Door alleen te kijken naar datgene wat gebeurt en wordt verankerd op het *niveau van het regionaal netwerk* (de focus van deze éénmeting) loopt men volgens de gesprekspartners het risico de ontwikkelingen die óók plaatsvinden op school- en samenwerkingsverbandniveau te missen.
Over de gerealiseerde samenwerking – zowel bilateraal als op netwerkniveau – zijn de regio's tevreden.
3. De inhoudelijke agenda staat in veel regio's nog in de kinderschoenen. Voordat men zover is, zijn volgens de gesprekspartners eerst diverse procesmatige stappen aan de orde. Bij het opstellen van het volgsysteem Passend onderwijs ging men ervan uit dat partners in de regio een netwerk vormen, gaan samenwerken en vervolgens een inhoudelijke agenda formuleren, waar ook de betrokkenheid van personeel en ouders onderdeel van uitmaken. De gesprekspartners signaleren dat in de praktijk geen sprake is van een 'grote stappen, snel thuis' – proces, maar dat in plaats daarvan een proces optreedt van vele kleine stappen. Het proces richting de vormgeving van Passend onderwijs is fijnmaziger en tijdrovender dan vooraf gedacht. Deze tussenstappen én de bilaterale activiteiten op de niveaus onder regionaal netwerk zorgen er echter wel voor dat er een échte inhoudelijke agenda ontstaat die meer is dan papier: het is verankerd en heeft meer inhoud en meer substantie.
Centrale thema's in de inhoudelijke agenda's van de regio's zijn het instellen van één loket voor integrale indicatiestelling, gevolgd door de zorg voor doorlopende leerlijnen en versterking van de handelingsbekwaamheid van personeel.
4. De betrokkenheid van personeel blijft nog enigszins achter. Wel is er ten opzichte van de nulmeting nu in meer regio's duidelijk hóe deze wordt geregeld. De meeste gesprekspartners zijn van mening dat scholen en hun besturen wel degelijk werken aan de gewenste vorm van betrokkenheid; dit loopt echter vaak langs de 'decentrale weg' en in mindere mate op het niveau van het regionaal netwerk. Bij professionalisering- en scholingstrajecten is volgens

gesprekspartners bijvoorbeeld vaak sprake van nauwe betrokkenheid van personeel bij de besluitvorming, zij het dat die dan loopt via de bestaande kanalen van medezeggenschap op school- en bovenschools niveau. De deskundigheidsbevordering en professionalisering zijn in 2009 duidelijk bij meer regio's aan de orde dan vorig jaar.

5. De betrokkenheid van ouders laat ook enige vooruitgang zien in die zin dat ook hier méér regio's duidelijk hebben hoe ze dit gaan regelen. Ook wordt in meer regio's dan in 2008 het geval was, gewerkt aan onafhankelijke individuele ondersteuning voor ouders en zijn daarover afspraken gemaakt. Er zijn echter nog geen grote stappen voorwaarts gezet. Wel is de indruk van de gesprekspartners dat ook voor de betrokkenheid van ouders activiteiten plaatsvinden op decentraal niveau.
6. De gesprekspartners signaleren ten slotte dat – ook al kan het traject Passend Onderwijs op breed draagvlak rekenen – het proces zelf in de scholen en hun besturen niet altijd de eerste prioriteit heeft. Er komt veel op scholen af, waaronder de wens om te investeren in de kwaliteit van het onderwijs (o.m. de kwaliteitsagenda's primair- en voortgezet onderwijs). Er bestaat de neiging om deze ontwikkeling voorrang te geven boven Passend onderwijs. Ook bestaat het risico dat de ontwikkeling van 'kwaliteit' op schoolniveau ertoe leidt dat scholen leerlingen met minder zorgbehoefte gaan selecteren.

De éénmeting geeft een goed beeld van de ontwikkelingen van Passend onderwijs in de regionale netwerken. Op een aantal punten is een duidelijke vooruitgang te zien in 2009 ten opzichte van de situatie in 2008. Andere punten lijken achter te blijven. Extra impulsen om bijvoorbeeld de betrokkenheid van personeel en ouders verder te stimuleren staan elders in deze voortgangsrapportage.

De uitkomsten uit de éénmeting geven in elk geval aanleiding om het volgsysteem uit te breiden. Om recht te doen aan de ontwikkelingen in het veld, zal in de volgende meting ook worden ingezoomd op de fijnmaziger processtappen en de multi-level ontwikkelingen in de regio's. Het signaal van de gesprekspartners dat scholen in hun streven naar betere kwaliteit leerlingen met minder zorgbehoefte gaan selecteren om zo te voorkomen dat zij het risico lopen een slechte beoordeling te krijgen van de inspectie vergt op korte termijn nadere actie. Punt van aandacht is dat de definitie van 'zorgleerling' klaarblijkelijk nog onvoldoende eenduidig is en dat het begrip 'toegevoegde waarde' nog onvoldoende operationeel wordt gemaakt in de opbrengstgegevens. De aan te passen wetgeving vergt per definitie een bijgesteld toezichtkader. Met de inspectie bezie ik hoe een meer bevredigend antwoord kan worden verkregen op deze actiepunten en hoe en wanneer deze een vertaling kunnen krijgen in een bijgesteld toezichtkader. Mogelijk biedt de in het kader van de referentieniveaus rekenen en taal geïntroduceerde referentiekaart ook in dit opzicht perspectief.

3.2. Stand van zaken koplopers

De Evaluatiecommissie Passend Onderwijs (ECPO) heeft een onderzoek uit laten voeren naar de stand van zaken in de 'koplopers Passend onderwijs'. In dit onderzoek is de startsituatie onderzocht in zes regio's met een veldinitiatief en drie regio's die een experiment zullen starten (voor het volledige rapport, zie bijlage 5). Het onderzoek betrof meerdere onderdelen: een documentanalyse, interviews met sleutelfiguren in de regionale netwerken, groepsgesprekken met betrokkenen die niet in formele overlegstructuren participeren (schoolleiders, leerkrachten en ouders) en een kwantitatieve analyse.

Enkele belangrijke inhoudelijke bevindingen:

- Alle regio's hebben een bestuurlijke structuur met een regiegroep of bestuur en projectgroepen. Soms ook adviesgroepen en platforms van ouders en leerkrachten. Samenwerking tussen onderwijs en zorg vindt in zes regio's ook plaats op bestuurlijk niveau. Met zorgpartijen bestaan verder verschillende samenwerkingsvormen (o.a. binnen het loket).
- Het inrichten van één loket staat hoog op de agenda. Regio's kiezen hierbij voor het front-office/ back-office model, maar vullen dit wel verschillend in. Handelingsgerichte, integrale indicatiestelling wordt zowel binnen het onderwijs als geïntegreerd met zorg ingevuld. Dit thema is bij de meeste koplopers nog in de fase van plan- en oordeelsvorming.

- Zorgplicht wordt in de regio's niet gezien als 'Zwaard van Damocles'. Met een dekkend onderwijscontinuüm en het gegroeide vertrouwen tussen de schoolbesturen zal het voldoen aan de zorgplicht naar verwachting geen probleem opleveren. Er is in de regio's nog geen besluitvorming over het al dan niet verplichtende karakter van het regionale (plaatsings)advies.
- Tav het onderwijscontinuüm ontwikkelt zich een breed pallet aan voorzieningen tussen regulier en speciaal onderwijs. Regio's zien dit niet als nieuw, maar als voortzetting van bestaand beleid. De vraag is wel wanneer het onderwijscontinuüm dekkend is. De regio's kiezen liever voor grotere zorgbreedte van reguliere scholen, dan voor een model waarin scholen zich specialiseren. De doorgaande leerlijn po-vo is nog een belangrijk punt van aandacht.
- De bekendheid met Passend onderwijs onder leerkrachten is vooralsnog gering. Schoolbesturen en –directies zien de noodzaak om hiermee snel aan de slag te gaan. Vaak zijn al communicatie- en informatieactiviteiten gestart. Daarnaast zijn regio's gericht bezig met het scholen/ professionaliseren van het huidige personeel, bestaande uit zowel leerkrachten als bijvoorbeeld intern begeleiders en zorgcoördinatoren. Zeven regio's hebben tevens contacten met lerarenopleidingen tbv de competenties van de toekomstige leerkrachten. De wijze waarop op netwerkniveau leerkrachten als collectief bij de ontwikkeling en verdere inrichting van passend onderwijs betrokken moeten worden verschilt en is vaak nog niet formeel besloten.
- De regio's onderkennen het belang van versterken van de positie van ouders. Op individueel niveau vormt het ene loket vaak het uitgangspunt. Het collectieve niveau wordt in de regio's op verschillende manieren uitgewerkt (regionaal ouderplatform, kerngroep van ouders, lid stuurgroep of nog nader te onderzoeken). Hierover is vaak nog geen formeel besluit genomen.
- Over de financiering van voorzieningen zijn regio's veelal nog in gesprek. De voorkeur van regio's lijkt uit te gaan naar het ontschotten en bundelen van de beschikbare middelen op het niveau van het regionale netwerk.

Het proces in de regio's om te komen tot gezamenlijke ambities, intenties en plannen verloopt relatief traag. De onderzoekers geven aan dat dit samenhangt met onder meer het aantal onderwijspartners per regio en de aard van het proces (complexe omgeving, partijen die nog vertrouwen moeten opbouwen, inhoud geven aan abstracte uitgangspunten). Het proces zal zich niet gemakkelijk laten versnellen. De vraag of het realistisch is dat Passend onderwijs in 2011/2012 overall ingevoerd is, hangt af van wat er dan precies 'af' moet zijn. Er is behoefte aan helderheid over wat er op de diverse thema's in 2011 gerealiseerd dient te zijn. Specifiek is behoefte aan helderheid over:

- de minimumvoorwaarden waaraan de collectieve belangenbehartiging van ouders in de regionale netwerken moet voldoen;
- de randvoorwaarden indien gekozen wordt voor één regionale indicatiecommissie die werkt met eigen criteria, inclusief budgetfinanciering;
- de samenhang tussen één loket en de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's).

De wetgevingsnotitie Passend onderwijs, die met voorliggende rapportage aan de Kamer wordt gestuurd, geeft de helderheid over de ondersteuning van ouders en over de eisen die worden gesteld aan de inrichting van één loket in 2011 (via het zogenaamde front- backofficemodel). In de brief over de Zorgadviesteams (ZAT's) die een dezer dagen naar de Kamer wordt gestuurd, wordt nader ingegaan op de relatie tussen ZAT's, CJG's en Passend onderwijs.

Doordat het onderzoek in opdracht van de ECPO dieper ingaat op de ontwikkelingen in een aantal regio's vormt het een goede aanvulling op de éénmeting. Het onderzoek biedt zicht op de stand van zaken in de verschillende regio's, de (diversiteit in) keuzes die in de regio's worden gemaakt en verschillende fasen waarin de thema's zich bevinden. De ontwikkelingen in deze regio's vormen een belangrijke bron voor de vormgeving van Passend onderwijs. De wetgevingsbrief komt in belangrijke mate tegemoet aan de behoefte die bestaat aan heldere kaders. Op het belang van extra aandacht voor leraren en ouders wordt later in deze rapportage teruggekomen.

3.3. Startsubsidies en veldinitiatieven

In de eerste voortgangsrapportage heb ik u geïnformeerd over de regeling op basis waarvan regionale netwerken een startsubsidie of een subsidie voor een veldinitiatief kunnen aanvragen. In

de tweede voortgangsrapportage heb ik u geïnformeerd over de stand van zaken op dat moment en over de uitvoering van de regeling bij CFI. Hierna ga ik in op de recente ontwikkelingen.

De startsubsidies

Het gaat goed met de aanvragen voor de startsubsidies: inmiddels zijn 64 aanvragen startsubsidie ingediend, waarvan er nog 3 moeten worden goedgekeurd. Dit betekent dat het overgrote deel (86%) van de regionale netwerken al actief een start heeft gemaakt met de voorbereidingen van Passend onderwijs. Er zijn nog 10 samenwerkingsverbanden vo, die nog geen regionaal netwerk hebben gevormd waarvoor een startsubsidie is aangevraagd. In deze regio's liggen er vaak nog bestuurlijke vraagstukken inzake regioafbakening en/of regiosamenstelling. Ook is in een aantal gevallen meer tijd nodig om tot gezamenlijk gedragen intentieverklaringen te komen. In vrijwel alle gevallen zal men nog dit jaar tot een aanvraag komen. Om het aanvragen van een startsubsidie voor deze regio's gemakkelijker te maken, heeft CFI een aanvraagformulier startsubsidie gemaakt. Hierbij zijn de potentiële deelnemers vast ingevuld, waardoor de kans dat BRINnummers worden vergeten aanzienlijk wordt verkleind. Een belangrijke reden voor frustratie in de aanvraagprocedure wordt daarmee aangepakt.

De veldinitiatieven

Inmiddels hebben 10 veldinitiatieven de beschikking en de bijbehorende middelen voor de subsidie veldinitiatief ontvangen. Dit zijn de regio's Arnhem, Refo-Zorg, Midden-Brabant, Noord-Limburg, Weert-Leudal-Thornerkwartier en Twente (alle deelnemer aan het Koploperonderzoek) en de regio's Gorinchem, Apeldoorn, Rijnstreek en Zuid-Limburg (niet meegenomen in het Koploperonderzoek). Naast deze 10 veldinitiatieven zijn er nog drie regio's die binnenkort een experiment starten. Dit zijn de regio's Eemland, Almere en Deventer (ook meegenomen in het Koploperonderzoek).

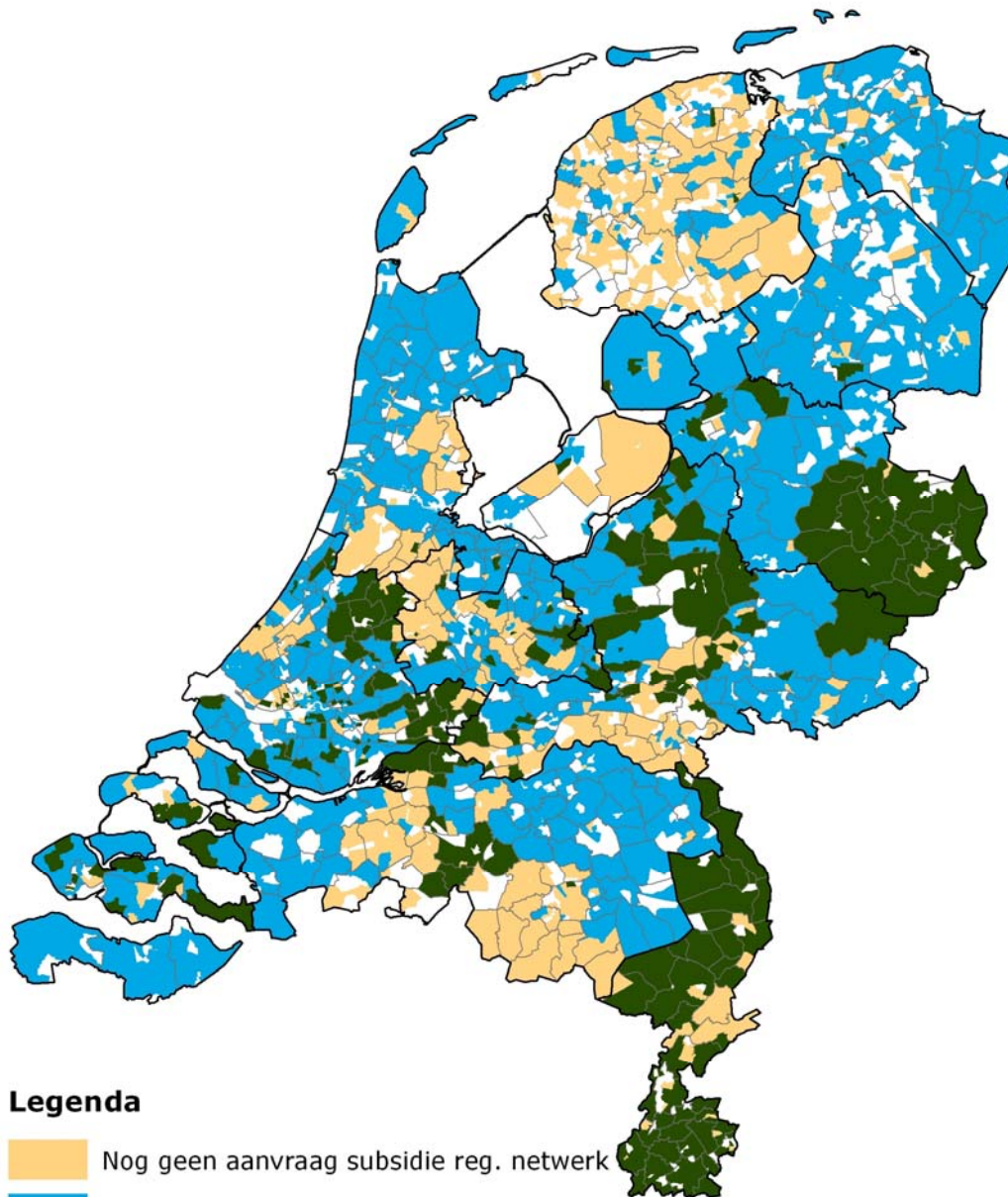
Daarnaast hebben eveneens 15 regio's aangegeven naar verwachting op korte termijn een subsidie veldinitiatief aan te vragen. Alle regio's die een veldinitiatief willen aanvragen kunnen dat doen op basis van een vernieuwde regeling, die dit voorjaar is gepubliceerd. De veldinitiatieven die op basis van de vorige regeling zijn gestart, worden automatisch verlengd. De lopende en de nieuwe veldinitiatieven hebben in principe een looptijd tot 1 augustus 2011. Zij ontvangen ieder schooljaar de bijbehorende subsidiemiddelen.

Ook bij de veldinitiatieven is de aanvraagprocedure vereenvoudigd. Vanaf mei zijn ook voor de veldinitiatieven aanvraagformulieren beschikbaar, waarin de deelnemers zijn opgenomen zoals die door het betreffende netwerk zijn aangemeld bij het aanvragen van de startsubsidie. Regio's hoeven nu alleen nog wijzigingen door te geven.

Overzichtsk kaartje

In de onderstaande kaart staat de huidige situatie weergegeven van de vorming van de regionale netwerken. Op basis van de postcodes waar scholen staan gevestigd is geografisch weergegeven in welke gebieden startsubsidies en veldinitiatieven zijn toegekend. De witte vlakjes op de kaart betreffen postcodegebieden waar geen scholen gevestigd zijn. Hierdoor kan het zo zijn dat in gebieden waar bijvoorbeeld wel een veldinitiatief is aangevraagd, het kaartje een witte vlek laat zien. Bij de veldinitiatieven staan niet alle samenwerkende scholen in hetzelfde geografische gebied. Dit heeft te maken met het reformatrische samenwerkingsverband, waar reformatrische scholen verspreid over Nederland aan deelnemen. Bij het begin van het nieuwe schooljaar zal een website beschikbaar komen waarin meer in detail de voortgang van Passend onderwijs geografisch kan worden gevolgd. Met een speciale functionaliteit zal het ook mogelijk zijn om per netwerk te zien welke scholen van welke schoolsoorten precies deelnemen.

VORMING REGIONALE NETWERKEN

Legenda

- Nog geen aanvraag subsidie reg. netwerk
- Toegekende startsubsidies
- Toegekende subsidies veldinitiatief
- Geen scholen binnen postcodegebied

Gegevens en kaart: CFI

3.4. Experimenten

Beleidsregel brede en smalle experimenten

Op 27 februari 2009 is de beleidsregel Experimenten Passend onderwijs gepubliceerd. Deze beleidsregel vormt de basis voor het inrichten van brede en smalle experimenten Passend onderwijs.

De subsidie voor een breed experiment is bedoeld voor Regionale netwerken die verder willen gaan met de ontwikkeling van Passend onderwijs en daarbij willen afwijken van de huidige wettelijke bepalingen. In een breed experiment kunnen netwerken bijvoorbeeld experimenteren met budgetbekostiging in hun regio, met een andere wijze van indiceren of met het inrichten van onderwijskundige tussenvoorzieningen. De omvang van de subsidie bedraagt jaarlijks € 20 per ingeschreven reguliere leerling in het regionale netwerk. In de beleidsregel wordt aangegeven op welke manier de Experimentenwet onderwijs door OCW zal worden toegepast. Omdat elk experiment anders is, wordt er per experiment maatwerk geleverd in de vorm van een op de situatie toegesneden experimenteerbeschikking. Deze wordt in nauw overleg tussen de aanvragers, CFI en OCW opgesteld. De uitwerking van de eerste experimenten heeft veel tijd gekost. Dit komt omdat het voor alle partijen zoeken is wat zij precies willen en wat uitvoeringstechnisch mogelijk is. De uitvoering van de bekostiging van vooral de Igf en de bekostiging van het (v)so zijn complex. Veranderingen daarin aanbrengen kost tijd. Ik heb er vertrouwen in dat nu een aantal experimenten is uitgewerkt, de volgende experimenten sneller zijn te realiseren. De vijf regionale netwerken die een breed experiment willen inrichten worden later in deze paragraaf nader beschreven.

In een smal experiment kunnen scholen en samenwerkingsverbanden samenwerken op een voor Passend onderwijs cruciaal thema. Zij kunnen bijvoorbeeld experimenteren met clusteroverstijgend onderwijs, met preventieve ambulante begeleiding of met een vergaande samenwerking tussen scholen van verschillende onderwijssoorten. De samenwerkende deelnemers van een smal experiment ontvangen hiervoor een éénmalige subsidie van € 30.000.

Eemland

Het regionaal netwerk Eemland is met ingang van 1 januari 2009 gestart met een experiment Passend onderwijs. Het doel van dit experiment is de kwaliteit (opbrengstgerichtheid) en de organisatie van het onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben te verbeteren. Alle leerlingen krijgen een passend onderwijstraject. In het experiment gaat het, naast activiteiten gericht op de kwaliteitsverbetering, ook om het verbinden van de bestaande zorgstructuren in het primair- en voortgezet onderwijs (in een schakelklas binnen het vmbo), het vereenvoudigen van de complexe regelgeving rondom de indicatiestelling (inrichten één loket) en de bekostiging (budgetfinanciering).

De positie van ouders wordt op meerdere manieren versterkt. Zo worden ouders betrokken bij advies- en verwijstrajecten door trajectbegeleiders en intern begeleiders. Vanuit het rec worden ouders individueel begeleid in het traject van (voorbereiding van) de indicatiestelling. Verder is er binnen het netwerk een onafhankelijke ouderraad voor de collectieve positionering van ouders. Om leraren voldoende toe te rusten om onderwijs te verzorgen voor zorgleerlingen, wordt in de regio Eemland de deskundigheid van de leraren versterkt, zowel binnen het reguliere als het (voortgezet) speciaal onderwijs. Er zijn allerlei interne scholingsmogelijkheden, zoals 'omgaan met agressief gedrag', workshops autisme en extern georganiseerde lezingen, onder andere over schorsing en verwijderingen, ADHD etc.

Het regionaal netwerk heeft er voor gekozen de budgetfinanciering gefaseerd in te voeren.

Met ingang van 1 augustus 2009 start het regionaal netwerk met budgetfinanciering cluster 4. De inzet is dat in het schooljaar 2010-2011 cluster 3 volgt.

Naast de budgetfinanciering wordt ook een aantal middelen gebundeld, namelijk de middelen voor de leerlinggebonden financiering, de reboundmiddelen, het regionaal zorgbudget voortgezet onderwijs, het Weer-samen-naar-school(wsns)-budget en de experimenteermiddelen voor Passend onderwijs. De reden voor de bundeling is dat op deze wijze de middelen breed ingezet kunnen worden.

Het regionaal netwerk Eemland heeft één loket ingericht voor de zorgtoewijzing/ indicatiestelling van leerlingen. Voorlopig wordt er gewerkt met het zogenaamde model 'frontoffice-backoffice'. Dat betekent dat ouders en scholen op 1 plek terecht kunnen voor de indicatiestelling, maar dat de indicatieorganen en de landelijke indicatiecriteria overeind blijven. Binnen het experiment wordt de

mogelijkheid geboden om af te wijken. Het zorgplatform biedt binnen 14 dagen een Passend onderwijs/zorgarrangement aan.

Deventer

Sinds medio 2008 zijn gesprekken met vertegenwoordigers van de regio Deventer gaande die er op zijn gericht dat vanaf 1 augustus 2009 een experiment Passend onderwijs mogelijk wordt. Door het regionaal netwerk Deventer en omstreken is in januari 2009 de aanvraag voor een experiment Passend onderwijs schriftelijk ingediend. Aan het experiment doen de scholen voor basisonderwijs en speciaal basisonderwijs die zijn verenigd in het samenwerkingsverband 9.04 mee, de school voor voortgezet onderwijs Etty Hillesum die het samenwerkingsverband VO 9.03 is, de scholen die in de regio zijn gevestigd van het REC Groot Gelre (cluster 3) en REC Oost Nederland (cluster 4). Dit regionale netwerk telt 16.000 leerlingen.

In het regionaal netwerk Deventer wordt 1-loket ingericht voor de toewijzing van onderwijszorgarrangementen aan leerlingen in het regionaal netwerk. Door het loket wordt een geïntegreerde indicatiestelling voor het (speciaal) basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs gerealiseerd. Hierbij wordt tevens gewerkt aan een vergaande samenwerking tussen onderwijs en zorg en de vormgeving van een bovenschoolse zorgstructuur (ringen van zorg, gevormd door o.a. speciaal onderwijs, jeugdzorg, GGZ en gemeenten).

Het regionaal netwerk heeft er voor gekozen om over te gaan op budgetbesteding waarbij een indicatiesystematiek wordt gehanteerd die uitgaat van handelingsgerichte diagnostiek. Op deze manier kunnen de beschikbare middelen worden ingezet op basis van de zorgvraag van de leerling. Belangrijke speerpunten van het regionaal netwerk Deventer zijn ook de vergroting van de betrokkenheid van ouders en van leerkrachten bij de ontwikkeling en invoering van Passend onderwijs. Er zal een informatieloket worden opengesteld waar ouders terecht kunnen met vragen. Ook wordt een ouderplatform ingericht, bestaande uit ouderorganisaties en leden van de (G)MR'en van de scholen in het regionaal netwerk. Het ouderplatform geeft advies aan de regiegroep Passend onderwijs over het beleid Passend onderwijs in de regio. In het regionaal netwerk Deventer wordt een groot belang gehecht aan een verdere professionalisering van leerkrachten en zorgfunctionarissen. Doel is om de expertise van de medewerkers te vergroten zodat zij beter in staat zijn om aan de zorgvraag van de leerling te voldoen. Hiertoe worden o.a. de volgende activiteiten georganiseerd: netwerken voor collegiale consultatie voor intern begeleiders en remedial teachers, een leerkrachtenplatform, overleg met de PABO en het ROC over de opleidingen voor leerkracht en onderwijsassistent en scholing van zorgcoördinatoren, orthopedagogen en andere medewerkers zoals ambulante begeleiders.

Almere

Vorig jaar zomer is het experiment Gewoon Anders verlengd. Op dat moment was voor Almere de stap nog te groot om over te gaan tot een experiment Passend onderwijs. Inzet is om nu met ingang van 1 augustus 2009 alsnog het experiment Passend onderwijs van start te laten gaan. Doel van het experiment Gewoon Anders was integratie, of te wel inclusief onderwijs. Aangezien dit niet voor alle leerlingen haalbaar was en met het oog op de keuzevrijheid van ouders is toentertijd een aantal modellen uitgewerkt, meer of minder inclusief: kind in groep, groep in school en groep aan school. Hoewel het laatste model, groep aan school, wel lijkt op (v)so bleek deze variant toch onvoldoende aan te sluiten bij de wens van de ouders.

Een belangrijk punt in het experiment Passend onderwijs is dan ook de inrichting van een clusteroverstijgende voorziening voor (v)so cluster 3 en 4. Hiermee vervalt het model 'groep aan school'. De modellen 'kind in groep' en 'groep in school' blijven wel gehandhaafd. Met name de laatste groep wordt vanwege de positieve ervaringen de komende jaren uitgebreid. Zo is er in het voortgezet onderwijs een anti-klas voorzien.

Zowel ouders, leraren en jongeren worden nauw betrokken bij Passend onderwijs. Er was al een oudergroep en sinds In januari 2009 is een docentengroep van start gegaan. Beide groepen is gevraagd met voorstellen te komen om hun eigen positie te versterken.

Onderdeel van het experiment vormt ook de budgetfinanciering. Daarbij gaat het om de volgende financieringsstromen: Igf (in Almere uitgewerkt in de modellen kind in groep en groep in school), de experimentele (v)so school en cluster 4. Wat betreft de indicatiestelling wordt voorlopig gewerkt met het zogenaamde model 'frontoffice-backoffice'. Achter het loket komen alle bestaande partijen tot structurele samenwerking om de zorgvraag zo goed en zo snel mogelijk van een goed aanbod te voorzien. Het streven is dat er op termijn overgegaan wordt op één indicatieorgaan voor

onderwijs en zorg. Dit indicatieorgaan krijgt drie functies: functionele indicatiestelling (op grond van eigen criteria), toewijzen van zorgbudget en plaatsing op een school of voorziening.

Reformatorisch netwerk

Het reformatorisch samenwerkingsverband heeft aangegeven te willen onderzoeken of zij een breed experiment willen starten. Een belangrijk onderdeel van het experiment zal het sterk verbeteren van de thuisnabijheid door betere spreiding van voorzieningen betreffen. Streven is om op 1 januari 2010 te starten met de inhoudelijke onderdelen van het experiment. Per 1 augustus 2010 zal het reformatorisch samenwerkingsverband ook starten met budgetfinanciering. Ook hiervoor zijn de eerste voorbereidingen inmiddels gestart.

Twente

De regio Twente heeft onlangs aangegeven een experiment Passend onderwijs in te willen richten, inclusief eigen indicatiestelling en budgetfinanciering. Net als het reformatorisch netwerk, is het streven om het experiment per 1 augustus 2010 van start te laten gaan.

3.5. Flankerend beleid

Zoals hierboven al is aangegeven, is onlangs de nieuwe regeling voor het aanvragen van een startsubsidie of veldinitiatief gepubliceerd. Ook is een beleidsregel gepubliceerd om de regio's te informeren over de mogelijkheden om een smal of een breed experiment in te richten.

Stimuleringsregeling

In de tweede voortgangsrapportage heb ik u geïnformeerd over de publicatie van de Stimuleringsregeling Passend onderwijs, in antwoord op de motie Kraneveldt. In die rapportage heb ik gemeld dat half november 2008 er 50 aanvragen voor een stimuleringssubsidie waren ingediend, waarvan 14 aanvragen in aanmerking kwamen voor een subsidie. Het gaat om kleinschalige initiatieven om het onderwijsaanbod te verbeteren of om de betrokkenheid van leerkrachten of ouders bij de vorming van Passend onderwijs in een regio te vergroten. Daarna zijn 40 nieuwe aanvragen ontvangen, waaronder een paar herziene aanvragen uit 2008. Alle aanvragen zijn beoordeeld door de adviesgroep veldinitiatieven/stimuleringssubsidies en voor afhandeling verzonden aan CFI.

In totaal zijn nu 30 aanvragen als positief beoordeeld en ter afhandeling doorgestuurd naar CFI. Verreweg de meeste aanvragen hebben betrekking op het inrichten van een onderwijskundige tussenvoorziening voor een bepaalde groep leerlingen (25 aanvragen). Bijvoorbeeld een klas voor leerlingen met autisme in het basisonderwijs of in het voortgezet onderwijs waarbij een aangepast lesprogramma en begeleiding wordt geboden of bijvoorbeeld een instapklas voor leerlingen met het syndroom van Down in het regulier basisonderwijs in samenwerking met het ZMLK-onderwijs. De andere 5 aanvragen hebben betrekking op het vergroten van de betrokkenheid van leerkrachten en/of ouders bij de invoering van Passend onderwijs in een regionaal netwerk. Dit relatieve kleine aantal van 5 aanvragen tot nu toe wordt veroorzaakt doordat de aanvragers vaak het project (nog) niet op het niveau van het regionaal netwerk hadden georganiseerd. Verwacht wordt dat dit aantal zich in de komende periode zal uitbreiden, nu daarover in het onderwijsveld meer bekendheid is.

Infopunt Passend onderwijs

Het infopunt, waarover ik u in de tweede voortgangsrapportage heb geïnformeerd, krijgt steeds meer bekendheid. Dit komt onder andere door de nieuwsbrief die het infopunt maandelijks uitbrengt. Een andere reden is dat de activiteiten om het veld te stimuleren en te faciliteren bij de uitwerking van Passend onderwijs zoveel mogelijk van onderop worden vormgegeven. Zo kunnen regio's een beroep doen op de gesprekspartners. Deze kunnen regio's op maat informeren en ondersteunen bij de vraagstukken waar zij bij de uitwerking van Passend onderwijs tegenaan lopen. Ook kunnen regio's via het infopunt voor een dag een externe deskundige inhuren.

In vervolg op de conferenties van vorig jaar, zijn inmiddels de voorbereidingen voor de regionale najaarsconferenties in gang gezet. Deze conferenties zullen op maat worden ingericht met deels een vast aanbod aan workshops over onder andere de thema's 'Leraren en medezeggenschap', 'Ouders in een platform' en 'Hoe tussenvormen realiseren?'

Begin dit jaar is een eerste contact gelegd met het LAKS en de JOB. De conclusie is dat de betrokkenheid van leerlingen bij de ontwikkelingen van Passend Onderwijs het best kan worden

georganiseerd op het niveau van de regionale netwerken, zo nodig met ondersteuning van het LAKS en de JOB.

Om de betrokkenheid van leraren bij Passend onderwijs te vergroten zijn meerdere instrumenten beschikbaar gesteld. Voor het spreken over grenzen van zorg en het opstellen van een zorgprofiel worden de aanpakken 'kind op de gang' en 'leerling bij de les' inmiddels breed op scholen in de regionale netwerken ingezet. Verder is om het gesprek over Passend onderwijs vorm te geven het instrument 'ambitiekaarten' ontwikkeld.

In het kader van de belangenbehartiging van leraren is in samenwerking met het WMS bureau een brochure opgesteld over hoe om te gaan met Passend onderwijs in het kader van medezeggenschap.

Om zicht te krijgen op de ontwikkeling van Passend onderwijs in de regio is vorig jaar een zelf-evaluatiekader (zek) ontwikkeld. Inmiddels wordt dit instrument in een aantal pilots getest.

Tot slot is de website www.passendonderwijs.nl onlangs geherstructureerd. Met CFI wordt gewerkt aan het ontsluiten van informatie over de stand van zaken van de vorming van netwerken (startsubsidie/ veldinitiatief/ experiment), inclusief kengetallen. Streven is deze digitale informatie voor het nieuwe schooljaar toe te voegen aan de passend onderwijs- website.

Op basis (van de resultaten) van de activiteiten die dit jaar zijn uitgevoerd en op basis van de resultaten van de éénmeting wordt op dit moment een activiteitenplan opgesteld voor het schooljaar 2009-2010.

3.6. Positie cluster 1 en 2

Het gesprek met instellingen in cluster 1 heeft zich in de afgelopen periode vooral toegespitst op de groei van het aantal leerlingen en de gevolgen daarvan voor de financiering. Eind vorig jaar heeft dit geleid tot de afspraak om tot een structurele verhoging van het budget voor de instellingen te komen van € 2 miljoen. Met het oog op de toekomst wordt door SCO Kohnstamm Instituut, als vervolg op het eerdere onderzoek naar de toepassing van de toelatingscriteria tot cluster 1, in een breder maatschappelijk perspectief onderzocht wat de achtergronden van de leerlingengroei zijn. Deze resultaten kunnen worden benut bij een inschatting van de aard en de omvang van de leerlingpopulatie voor de komende jaren.

Verder is met de cluster 1 instellingen afgesproken dat de instellingen bij de ontwikkeling van Passend onderwijs in de regio's zullen aansluiten daar waar dat (praktisch) mogelijk is. De komende periode wordt hieraan invulling gegeven. Mijn inzet is om met cluster 1 en 2 vergelijkbare afspraken te maken, zodat in het onderwijsveld duidelijk is hoe en wanneer aanspraak kan worden gemaakt op expertise uit die clusters.

Zoals gemeld in de tweede voortgangsrapportage, wordt met cluster 2, verenigd in Siméa, overleg gevoerd over hun voornemen over te gaan tot budgetfinanciering. Budgetfinanciering vergroot de mogelijkheid de kwaliteit en de dienstverlening verder te ontwikkelen en per regionaal netwerk flexibele, zichtbare en herkenbare mogelijkheden te realiseren voor de leerlingen met een cluster 2 indicatie. Ook op het terrein van preventieve activiteiten ziet cluster 2 meer mogelijkheden.

Inmiddels heeft het overleg geresulteerd in de afspraak dat cluster 2 met ingang van 1 augustus 2011 op budgetfinanciering overgaat. De gezamenlijke scholen in cluster 2 hebben een activiteitenplan opgesteld om de scholen voor te bereiden op de invoering van de budgetfinanciering.

4. Passend onderwijs en MBO

In het Algemeen Overleg van 4 december 2008 over Passend onderwijs is naar aanleiding van vragen van mevrouw Kraneveldt (PVDA) de toezegging gedaan de Kamer in het voorjaar 2009 te informeren over de betrokkenheid van het mbo bij het Passend onderwijs.

De Kamer wordt dezer dagen veelvuldig geïnformeerd over zorgleerlingen en het MBO; in januari is een tussenrapportage naar de Kamer gestuurd over de voortijdig schoolverlaters. Er zijn of komen beleidsreacties op het rapport van de onderwijsinspectie: "Een verkennend onderzoek naar de kwaliteit van leerlingenzorg in het MBO", op het WRR rapport 'vertrouwen in de school' (overbelasten) en over het verruimen van wetgeving voor stapelen en doorstromen in het onderwijs. Zorgleerlingen zijn dus allesbehalve nieuw voor de mbo-sector. Integendeel. De MBO-Raad bracht op 12 februari 2008 een 'Oproep tot samenwerking inzake de beroepsscholing van Wajongers' uit. Hierin roept de MBO Raad de mbo-instellingen o.a. op om "samen met de WEC-instellingen en de REA-scholingsinstellingen zich sterk te maken voor een optimale samenwerking ten behoeve van scholing en begeleiding van jongeren met een functiebeperking.(..)".

Voorliggende voortgangsrapportage gaat niet in op de hierboven genoemde zorgleerlingen en rapporten, maar beperkt zich tot de betrokkenheid van het mbo bij Passend onderwijs. Het gaat dan met name om verbetering van bestaande samenwerkingsmogelijkheden tussen vso en mbo (symbiose), 'warme overdracht' en de aansluiting bij het ene loket.

Opleiden tot een mbo-kwalificatie via het vso

Een eerste vorm van samenwerking tussen vso en mbo is dat de leerling ingeschreven blijft bij de vso-school, maar dat de mbo-instelling kwalificeert (zogenaamde 'symbiose').

Deze samenwerking (symbiose) kan inhouden dat vso-leerlingen gebruik kunnen maken van de faciliteiten van het mbo (bijv. praktijklokalen) en dat ten behoeve van de vso-leerling personeel ingezet kan worden vanuit de mbo-instelling. Voordeel is dat de leerlingen primair onder de hoede blijven van de vso-school, die hen de benodigde extra aandacht en begeleiding kan geven. Omdat het gaat om opleidingen met vastgestelde kwalificaties is het tegelijkertijd voor werkgevers duidelijk wat de leerlingen kunnen en kennen.

Het is aannemelijk dat op deze manier wordt voorkomen dat leerlingen een te ambitieuze keuze maken door over te stappen naar het mbo, en het vroegtijdig het mbo verlaten, terwijl dit de mbo-instellingen in die tussenperiode wel de nodige inspanning kost.

De huidige wetgeving maakt het al mogelijk dat leerlingen in het vso een mbo-diploma behalen door zich in te schrijven als extraneus bij de mbo-instelling. Overwogen wordt om samenwerking de volgende uitgangspunten te hanteren:

- de leerling blijft ingeschreven op de vso-school, de vso-school ontvangt de bekostiging;
- de vso-leerling als examendeelnemer (extraneus) ingeschreven wordt bij de mbo-instelling. De mbo-instelling ontvangt de diplomabekostiging;
- er een overeenkomst wordt gesloten tussen de vso-school en de mbo-instelling over diensten en financiën.

Ook in bovengenoemde constructie blijft de leerling onder de verantwoordelijkheid van de vso-school; wanneer een als extraneus ingeschreven kandidaat zakt, telt dit voor de mbo-instelling niet mee als uitval of langere doorlooptijd.

Samenwerking is in principe mogelijk voor alle niveaus. Partijen maken onderling afspraken over de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen vso en mbo.

Instream vanuit vso naar mbo

Een relatief klein aantal leerlingen (exacte aantallen zijn niet bekend, maar indicatief gaat het om ca. 1000 leerlingen; dit aantal lijkt stabiel) stroomt vanuit het vso door naar het mbo 1 en 2. Hun kansen op succes zijn als gevolg van het feit dat het onderwijsnummer in het speciaal onderwijs nog niet is ingevoerd, niet exact te traceren. Uit de gegevens die wel beschikbaar zijn komt naar voren dat er nauwelijks verschil in uitval is tussen leerlingen uit het vso en overige leerlingen in mbo 1; slechts een paar procent méér valt uit in vergelijking tot een willekeurige andere leerling.

Toch is het evident dat voor vso leerlingen die instromen in mbo-instellingen een warme overdracht noodzakelijk is. Dat kan bijvoorbeeld inhouden: een transitiedocument / portfolio waarin aangegeven wordt wat de leerling wel en niet kan, en welke begeleiding hij nodig heeft. Het is ook van belang dat de vso-school wordt betrokken bij de intake van de leerling op de mbo-instelling. Daarnaast kunnen de vso-scholen bijdragen aan kennisvergroting / professionalisering in de mbo-instelling wat betreft begeleiding van jongeren met een beperking. Een dergelijke warme overdracht leidt ertoe dat de jongeren beter voorbereid (en dus met meer kans op succes) het mbo instromen en dat hen maatwerktrajecten kunnen worden aangeboden. Uitgangspunt binnen het mbo is en blijft echter het volgen van een volledige beroepsopleiding, leidend tot een kwalificerend diploma.

Eén loket

In het kader van Passend onderwijs wordt regionaal één loket voor indicatiestelling ingericht voor de toewijzing van extra ondersteuning. In de wetgevingsbrief is aangegeven dat in de eerste fase Passend onderwijs dit loket wordt vormgegeven volgens het zogenaamde 'front- backoffice-model'. Dit betekent dat er regionaal één loket is voor alle onderwijsindicaties in een regio. Het is de bedoeling dat via dit loket ook mbo-deelnemers een lgf-indicatie aanvragen. Mbo sluit voor dit onderdeel dus in zekere zin aan bij Passend onderwijs. Als na twee jaar na inwerkingtreding van de wetgeving zoals beoogd de huidige indicatiecommissies vervallen, kan alleen het loket de indicaties voor lgf in het mbo verzorgen.

Mbo-instellingen worden niet verplicht aan te sluiten bij een regionaal netwerk. Het is wel van belang dat het netwerk met het mbo-instellingen afspraken maakt over de (warme) overdracht van leerlingen naar het mbo. De samenwerking en afstemming is in het bijzonder van belang voor de agrarische opleidingscentra (aoc's) vanwege het grote aantal zorgleerlingen waar zij onderwijs aan geven. In overleg met de AOC-Raad en de MBO-Raad wordt nader bezien hoe de positie van het mbo in de regionale netwerken vormgegeven kan worden.

Vervolg

In overleg met de betrokken partijen wordt bezien hoe de samenwerking het beste kan worden vormgegeven. Scholen voor vso krijgen de wettelijke verplichting om leerlingen toe te leiden naar de meest optimale vorm van kwalificatie voor dié leerling; in die zin past een (vrijwillige) samenwerkingsconstructie met het mbo bij de voorgestelde toekomstige wettelijke taak. Onderzocht wordt of de WEC en het onderwijskundig besluit WEC moeten worden aangepast of dat er een nieuwe regeling moet worden opgesteld. In ieder geval is voor de één-loket-functie aanpassing van de WEB nodig.

5. Versterking positie personeel en ouders

5.1. Versterken positie ouders

In de notitie wetgeving Passend onderwijs die met deze voortgangsrapportage aan de Kamer wordt gestuurd, staat aangegeven op welke manier ik de versterking van de positie van ouders op collectief en op individueel niveau wettelijk wil borgen. Deze versterking is nodig, omdat de bevoegde gezagsorganen in een regionaal netwerk meer ruimte krijgen om voor alle leerlingen een passend onderwijsaanbod te ontwikkelen.

Op collectief niveau krijgen ouders, leraren en leerlingen medezeggenschap op het niveau van het regionale netwerk door een aanpassing van de Wet Medezeggenschap Scholen (WMS). Dit regionale medezeggenschapsorgaan krijgt in elk geval een instemmingsbevoegdheid op de vormgeving van het onderwijscontinuüm in de regio en de inzet van de middelen van het regionale netwerk. Aan de ouderorganisaties is gevraagd een handreiking op te stellen op basis waarvan ouders dit onderwijscontinuüm kunnen beoordelen. De representativiteit van de regionale medezeggenschapsraad en specifiek de achterban van de ouders daarbinnen, is een punt van aandacht. In overleg met de gezamenlijke ouderorganisaties binnen Passend Onderwijs Landelijk Steunpunt Ouders, POLSO, wordt onderzocht of de band met de achterban kan worden versterkt door een verplichte achterbanraadpleging. De invulling van deze achterbanraadpleging kan regionaal verschillen. POLSO zoekt op korte termijn één of twee regio's waarin dit model als (smal) experiment kan worden uitgetoet.

Op het niveau van de individuele ouder van een kind dat extra ondersteuning nodig heeft, wordt een aantal voorzieningen geborgd (een onafhankelijk regionaal oudersteunpunt, trajectbegeleiding, een regionale onafhankelijke commissie en een landelijke onafhankelijke geschillencommissie, zie de wetgevingsbrief). Deze voorzieningen kunnen regionaal op verschillende manieren worden ingevuld.

In de tweede voortgangsrapportage zijn de eerste uitkomsten vermeld van het Oberon onderzoek naar de opvattingen van ouders over de rol, de positie en de verantwoordelijkheid van ouders binnen het regionaal netwerk. Het rapport "Ouders over hun positie in Passend Onderwijs" is u toegezonden als bijlage bij de brief Ouderbetrokkenheid (Kamerstuk 2008-2009, 31293, nr. 38) en is onder meer gebruikt bij de keuzes die in de wetgevingsbrief zijn opgenomen. Op basis van dit rapport zijn tevens door de samenwerkende ouderorganisaties binnen POLSO drie concrete handreikingen ontwikkeld. Op dit moment wordt hieraan de laatste hand gelegd. Volgens de planning worden deze handreikingen gepresenteerd bij de eerstvolgende regionale conferentie Passend onderwijs op 8 september a.s. De handreikingen betreffen individuele ouderondersteuning, collectieve belangenbehartiging en kwaliteitsbewaking. Deze handreikingen zijn bedoeld voor zowel ouders als de andere partners in de regionale netwerken.

Vanuit Passend onderwijs zijn via POLSO oudercoördinatoren aangesteld. Als werkterrein voor de oudercoördinatoren is Nederland opgedeeld in vier landsdelen. Voor twee van de landsdelen is inmiddels een oudercoördinator van start gegaan, dat gebeurt in de overige landsdelen in het najaar van 2009. Zij zijn behulpzaam bij vraagstukken over (onafhankelijke) individuele ouderondersteuning en collectieve belangenbehartiging en functioneren op deze thema's als gesprekspartners. Verder is voor de functionarissen van de ouderhulplijn 5010 een scholing over Passend onderwijs verzorgd. Ook zijn inleidingen verzorgd over ouderinitiatieven en zijn adviesgesprekken gevoerd met individuele ouders met vragen en/of problemen. Tot slot is een ouderbrief opgenomen in de berichtgeving over Passend onderwijs in de bladen 'Prima po' en 'Prima vo'. Voor 2009-2010 staan weer regionale conferenties Passend onderwijs gepland, die vooral gericht zijn op ouders en leraren.

5.2. Versterking positie personeel

De uitdaging van Passend onderwijs is om de kwaliteit van het onderwijs aan leerlingen in de klas ook daadwerkelijk te verbeteren. Primair is (het team van) de leerkracht(en) daarvoor aan zet. Zij hebben de opdracht om leerlingen met een (soms een grotere, soms een minder grote) diversiteit aan mogelijkheden en achtergronden maximaal op te leiden en voor te bereiden op de samenleving. Leerkrachten geven aan dat zij gehoord en betrokken willen worden bij de ontwikkelingen, of dat nou gaat om meer variëteit in de klas van een reguliere school of om een grotere opbrengstgerichtheid van het speciaal onderwijs. Ook hebben veel leerkrachten behoefte

aan ondersteuning omdat zij zich onvoldoende competent/ handelingsbekwaam voelen om onderwijs te geven aan leerlingen met een (complexe) ondersteuningsvraag. Tot slot weten we dat veel leerkrachten ook werkdruk ervaren.

Om Passend onderwijs in de klas te laten landen is het essentieel dat de leerkrachten zo worden ondersteund dat zij het onderwijs kunnen geven aan een diverse groep leerlingen. Met Passend onderwijs zijn we gestart met de leerling centraal: wat heeft dit kind nodig om het onderwijs te kunnen volgen? Ik zou dat graag verbreden naar de leerkracht centraal: wat heeft de leerkracht nodig om het onderwijs aan deze (groep) kinderen te verzorgen?

In samenspraak met het veld wil ik de versterking van de positie van leraren verder uitwerken, zodat in de nabije toekomst meer dan nu is gegarandeerd dat de docent in de klas zich toegerust voelt om onderwijs te geven aan de leerlingen. Dit gebeurt langs de volgende drie lijnen:

1. Versterking collectieve positie leerkrachten via medezeggenschap

Versterking van de positie van docenten is nodig, omdat zij zich in alle opzichten toegerust moeten achten om Passend onderwijs in de praktijk te realiseren; dit impliceert ook dat zij inzicht én inspraak hebben in de besteding van de middelen voor zorgleerlingen.

Zoals gezegd krijgen ouders, leerlingen én leraren op collectief niveau medezeggenschap op het niveau van het regionale netwerk door een aanpassing van de Wet Medezeggenschap Scholen (WMS). Dit regionale medezeggenschapsorgaan krijgt in elk geval een instemmingsbevoegdheid op de vormgeving van het onderwijscontinuüm in de regio en de inzet van de middelen van het regionale netwerk.

2. Versterking individuele leerkrachten via ondersteuning op maat

Ondersteuning moet vraaggestuurd worden. De docent geeft zelf aan waaraan hij of zij behoefte heeft. Verkend wordt op welke wijze kan worden gegarandeerd dat aan de vraag van de leerkracht kan worden voldaan. Een apart aandachtspunt is vraagarticulatie; het scherp krijgen van de specifieke ondersteuningsbehoefte van de docent kan eveneens als activiteit worden aangemerkt. Immers, op een voor docenten nieuw en relatief onontgonnen terrein is het –in samenspraak– bepalen van de ondersteuningsbehoefte ook een separate activiteit.

3. Inventarisatie aanbod

Om goed te kiezen is overzicht van het aanbod van belang. Dat kan op twee, elkaar aanvullende, niveaus: regionaal en landelijk. Op regionaal niveau kan aanbod van onderaf worden ontwikkeld; dit is per definitie maatwerk en lijkt mede daarom vaak succesvoller dan landelijke en vrij generieke cursussen. Echter, ook landelijk gebeurt er veel. De komende periode wil ik dan ook verkennen op welke manier dat voor docenten transparant en inzichtelijk kan worden gemaakt. Daarbij kijk ik ook naar een indicatie van klanttevredenheid.

Tevens wil ik nagaan of en zo ja welk aanbod volgens verwachting aanslaat. Uit signalen van de WEC-raad komt namelijk naar voren dat bepaalde vormen van aanbod zich tegen de verwachting in niet mogen verheugen op brede belangstelling.

De versterking van de leraren moet vanaf 2011 structureel worden verankerd. De komende periode wil ik gebruiken om met het veld te verkennen hoe dat het beste georganiseerd kan worden, zowel in de structurele situatie als op weg daar naartoe. Op korte termijn wordt in ieder geval:

- Meer nadruk gelegd bij de beoordeling van de aanvragen voor veldinitiatieven en experimenten op de wijze waarop de betrokkenheid en activiteiten voor leerkrachten worden vormgegeven. Via het infopunt Passend onderwijs wordt dit aan het veld gecommuniceerd;
- De ervaringen die in het veld worden opgedaan worden meegenomen in de structurele vormgeving. Het gaat dan bijvoorbeeld om de rol van het ene loket bij de ondersteuning van leerkrachten;
- Met het veld verkend hoe de structurele versterking en ondersteuning van leerkrachten vormgegeven moet worden.

6. Afstemming zorg

6.1. Dyslexie

Per 1 augustus 2009 veranderen als gevolg van de regelgeving rondom de gratis schoolboeken een aantal zaken rondom de aanvraag van aangepaste lesmaterialen. Voor leerlingen met een leesbeperking (m.n. visueel gehandicapten, maar ook dyslectici) produceert en levert Dedicon aangepaste schoolboeken zoals gesproken boeken, braille boeken en vergrotingen. Op dit moment zijn het vaak de ouders die deze aangepaste schoolboeken bestellen. Zij betalen daarvoor een eigen bijdrage. Per schooljaar 2009-2010 zullen scholen voor po en vo de aangepaste lesmaterialen bestellen. Zij worden dan of zijn al verantwoordelijk voor het verzorgen van lesmaterialen voor hun leerlingen. Scholen betalen voor de aangepaste lesmaterialen een kleine onkostenvergoeding (€4,50 per titel per jaar) als tegemoetkoming in de materiaal- en verzendkosten. Voor ouders van po- en vo-leerlingen vervalt de eigen bijdrage van €15 per titel per jaar voor dyslectische kinderen en €100 per jaar (ongeacht het aantal titels) voor visueel gehandicapte leerlingen. Voor visueel gehandicapte leerlingen in instellingen verandert er niks: de instelling zorgde al voor de lesmaterialen. Over de veranderingen zal op korte termijn een communicatietraject starten.

Speciaal voor dyslectische leerlingen zal ook een collectie aangepast lesmateriaal worden opgebouwd dat met behulp van dyslexie-software kan worden gebruikt. Deze collectie bestond nog niet. Voor de opbouw van de collectie in drie jaar en voor het onderhouden van de collectie en het continueren van de dienstverlening na die periode is op 6 mei jl. een aanbesteding gepubliceerd. Naar verwachting kan deze opdracht in juli 2009 worden gegund, zodat per schooljaar 2009-2010 een start kan worden gemaakt met de opbouw van de collectie.

Het College voor Zorgverzekeringen (CVZ) heeft op 3 april jl. het rapport 'Hulpmiddelenzorg 2009/ Deelrapport van het pakketadvies 2009' uitgebracht. Hierin is ook aandacht besteed aan hulpmiddelen voor dyslectische leerlingen. Het CVZ constateert dat de problematiek rond de hulpmiddelen voor dyslexie complex is, vooral gezien de domeindiscussie die hieraan ten grondslag ligt. Conform advies van het CVZ stelt de minister van VWS zijn collega's van SZW en OCW voor een interdepartementaal traject te starten zodat gezamenlijk nagegaan kan worden hoe de toegankelijkheid van ICT-hulpmiddelen voor dyslectici kan worden verbeterd en daarmee het onderwijs aan deze doelgroep. OCW werkt hier graag aan mee en zal waar mogelijk de verbinding leggen met de uitvoering van de motie Biskop (zie verderop in dit hoofdstuk).

6.2. Integraal indiceren

In september 2007 is gestart met de implementatie van het kader integraal indiceren. Op basis van dit kader maken de commissies voor de indicatiestelling voor (v)so/lgf, voor jeugdzorg en AWBZ-zorg afspraken rond een zevental kernthema's. In de vorige voortgangsrapportage heb ik u gemeld dat deze thema's in de kern zijn terug te voeren op de volgende drie onderdelen:

1. Is sprake van een gecombineerde zorgvraag?
2. Kan informatie (onderzoeksgegevens) gedeeld worden?
3. De indicatiestellers in de regio weten elkaar te vinden (consultatie). Contactpersonen zijn over en weer bekend.

Inmiddels hebben de betrokken instanties in alle provincies/stadsregio's gezamenlijk een werkwijze voor integraal indiceren ontwikkeld die aansluit op de lokale werkprocessen. Ook zijn in alle provincies/stadsregio's afspraken gemaakt omtrent de uitvoering van deze werkwijze. De daadwerkelijke uitvoering van de gemaakte afspraken wordt nog niet in alle provincies/stadsregio's in de gehele provincie/stadsregio in de praktijk gebracht. Dit betekent dat er wel is gestart in een regio binnen de provincie, maar dat de verdere verspreiding van het kader binnen de provincie nog moet plaatsvinden. De implementatie gaat dan ook door de komende periode. Dat gebeurt echter niet meer onder landelijke aansturing. Om de partijen in de regio te ondersteunen, worden de kennis en materialen die in het kader van de implementatie zijn ontwikkeld ondergebracht bij het informatiepunt Passend onderwijs. Ook wordt dit jaar nog een aantal landelijke bijeenkomsten georganiseerd voor het uitwisselen van ervaringen.

6.3. AWBZ

Door staatssecretaris Bussemaker van VWS bent u geïnformeerd over de pakketmaatregelen AWBZ 2009 met de brieven 'Zeker van zorg nu en straks' (Kamerstukken 30 597, nr. 15 van 13 juni 2008 en 30 597, nr. 29 van 16 september 2008). Met de pakketmaatregelen is verduidelijkt wat voor welk doel, welke doelgroepen en in welke omvang tot de AWBZ gerekend kan worden. In het kader van de maatregelen is ook het doel en de omvang van de functie Begeleiding in de school omschreven en gemaximeerd. Tegelijkertijd zijn de mogelijkheden verruimd om bepaalde activiteiten die gerekend worden tot Persoonlijke Verzorging in de school, mee te nemen in een aanspraak op Persoonlijke Verzorging. De pakketmaatregelen AWBZ 2009 zijn opgenomen in de beleidsregels indicatiestelling AWBZ die per 1 januari 2009 door VWS zijn vastgesteld.

Zoals ik in de vorige voortgangsrapportage reeds meedeelde is bij het ministerie van Financiën een bedrag gereserveerd van € 150 miljoen waarvan de verdeling bekend gemaakt wordt met de Voorjaarsnota 2009. De verdeling is tot stand gekomen op basis van de onderzoeken door onder meer ITS naar de inzet van het persoonsgebonden budget (pgb) in het onderwijs. In overleg met het veld wordt verkend op welke wijze de middelen kunnen worden toegekend aan die leerlingen die dat ook echt nodig hebben.

Nu de wijzigingen in de beleidsregels indicatiestelling AWBZ een aantal maanden in de praktijk functioneren is meer zicht gekomen in de effecten bij de toepassing van de richtlijn "Afbakening en reikwijdte AWBZ en onderwijs". In overleg met de staatssecretaris van VWS is afgesproken dat de beleidsregels zodanig worden aangepast dat wordt voorkomen dat de toegang tot onderwijs voor leerlingen met ernstige beperkingen wordt belemmerd.

6.4. Motie Biskop

Bij de vaststelling van de begrotingsstaten van het ministerie van OCW hebben de leden Biskop, Kraneveldt en Slob de regering verzocht om voor het zomerreces 2009 een notitie aan de Kamer te sturen waarin een overzicht wordt gegeven van de knelpunten ten aanzien van het verkrijgen van leerhulpmiddelen voor visueel beperkte en dyslectische studenten in het Nederlandse onderwijs en om te komen met een plan van aanpak die tegemoet komt aan die knelpunten.

Hierop is een onderzoek gestart naar het huidige beleid, de beschikbare hulpmiddelen en de knelpunten hieromtrent. Bij de inventarisatie van de knelpunten is een groot aantal betrokken (belangen)organisaties geraadpleegd, die op hun beurt weer vragen hebben uitgezet bij hun doelgroep. Ook zijn relevante rapporten meegewogen. Hieruit is vervolgens een analyse gemaakt die is besproken met de meest betrokken organisaties (zie ook bijlage 6).

In Nederland volgen jaarlijks bijna 3.000 leerlingen en studenten met een visuele beperking een vorm van onderwijs of scholing. Het merendeel van deze leerlingen (ruim 70%) volgt reguliere onderwijsvormen met behulp van ambulante onderwijskundige begeleiding. De overige leerlingen krijgen onderwijs in cluster 1 instellingen. Dyslexie komt voor bij ongeveer 3,6% van de bevolking. In alle onderwijssectoren tezamen betreft dit ongeveer 95.000 leerlingen.

Voor jongeren uit deze doelgroepen bestaat een heel pakket aan maatregelen en voorzieningen. Voorbeelden hiervan zijn extra bekostiging aan scholen, ondersteuning van scholen in hun omgang met deze doelgroepen, regelingen voor onderwijsvoorzieningen, mogelijkheden tot aanpassing in het onderwijsprogramma en het examen, productie en levering van aangepaste lesmaterialen en vergoeding van een heel pakket aan leerhulpmiddelen.

Dat neemt niet weg dat er ook nog een aantal specifieke knelpunten bestaat. Deels worden die opgelost of verminderd door aankomend beleid. Zo wordt bijvoorbeeld de eigen bijdrage voor aangepaste lesmaterialen voor ouders van leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs afgeschaft. Voor een aantal andere knelpunten geldt dat die moeilijk op te lossen zijn. Dit betreft bijvoorbeeld de lange levertijd van aangepaste leermiddelen in het mbo en ho en een vermindering van de didactische waarde van lesmaterialen na omzetting in een ander formaat (braille of gesproken). Waar mogelijk worden hier wel gerichte verbeteracties ondernomen.

Een breed en algemeen knelpunt dat, ondanks het reeds bestaande en aankomende beleid wordt ervaren door leerlingen met een visuele beperking of met dyslexie is versnippering en een gebrek aan integraliteit. Er is behoefte aan één punt waar zowel de school als de ouder terecht kan met

vragen. Daarom wil ik verkennen of binnen Passend onderwijs, het regionale loket voor indicatiestelling hierin nadrukkelijker een rol kan spelen. Het loket moet zowel ouders als leraren kunnen helpen met vragen over wat er voor een specifieke leerling aan ondersteuning en hulpmiddelen beschikbaar is en welke voorziening ze waar kunnen krijgen. Daarnaast wil ik op een aantal terreinen meer zicht krijgen op mogelijke verdere verbeteringen voor deze doelgroep. Ik zal daarom een verkenning laten uitvoeren naar onder meer de mogelijkheden van technologische ontwikkelingen, naar beleid en ervaring van andere landen en naar verbeteringen die mogelijk zijn door aanpassingen van regelgeving. Vanzelfsprekend zal ik de Kamer op de hoogte houden van de voortgang.

6.5. Ontschotting samenwerking onderwijs en zorg

In de motie van de leden Kraneveldt en Dibi wordt gewezen op het belang van samenwerking tussen onderwijs en zorg om kinderen die extra ondersteuning nodig hebben snel te kunnen helpen. De schotten die de samenwerking tussen onderwijs en zorg in de weg staan moeten dan ook zo snel mogelijk worden weggenomen. Verzocht wordt de ontschotting als speerpunt van beleid te maken. De motie verzoekt hiervoor met een plan van aanpak te komen. Met de leden van de Kamer ben ik van mening dat samenwerking tussen onderwijs en zorg van belang is om kinderen die extra ondersteuning en begeleiding nodig hebben maximale ontwikkelingskansen te bieden.

In de afgelopen periode is op verschillende vlakken gewerkt aan de verbetering van de samenwerking. Een voorbeeld hiervan is de implementatie van het kader integraal indiceren waarover in paragraaf 6.2 wordt gerapporteerd. De ministeries voor J&G, VWS, SZW en OCW hebben gezamenlijk een adviesaanvraag ingediend bij de Gezondheidsraad over jongeren met autisme. Dit advies wordt rond de zomer verwacht. Ook ontvangt u een dezer dagen van minister Rouvoet de resultaten van het onderzoek waarin is gekeken naar het gecombineerde gebruik van verschillende voorzieningen voor jongeren met een beperking, waaronder Persoonsgebonden budgetten, geïndiceerde jeugdzorg en (voortgezet) speciaal onderwijs. Het onderzoek geeft inzicht in het (kwantitatieve) gebruik van voorzieningen en kwalitatieve informatie over de werking van het stelsel. Uit dit onderzoek komt ook een aantal resultaten die van belang zijn bij de beantwoording van de motie.

Bijgevoegd (bijlage 7) treft u de resultaten van een onderzoek naar de stand van zaken in de samenwerking tussen speciaal onderwijs en residentiële instellingen (uitwerking van één kind, één plan). Hierin worden goede voorbeelden van samenwerking beschreven en worden aanbevelingen gedaan om de samenwerking te verbeteren. In overleg met de werkgroep die de WEC-raad heeft ingericht voor scholen die onderwijs verzorgen aan leerlingen uit een residentiële instelling wordt bekeken welke acties nodig zijn om de samenwerking verder te verbeteren.

Al met al is in de afgelopen jaren veel aandacht besteed aan het in kaart brengen en verbeteren van de samenwerking tussen onderwijs en zorg. Om in beeld te krijgen wat in de afgelopen jaren aan knelpunten is gesignaleerd en om te beoordelen of deze knelpunten zijn opgepakt, heb ik een inventarisatie laten uitvoeren. De resultaten daarvan zijn bij deze notitie gevoegd (bijlage 8). Voor een deel van de aanbevelingen geldt dat deze passend bij trajecten die al in gang zijn gezet. Zo dragen de vorming van Zorgadviesteams (zat's) en integraal indiceren bij aan de kennis van partijen over elkaars aanbod, werkwijze en mogelijkheden. De komende periode wordt op basis van de aanbevelingen in beeld gebracht wat er al gebeurt en wordt in beeld gebracht welke aanvullende acties nodig zijn.